

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Akuerdo inter- gubernamental pa idioma papiamentu na Boneiru

Bestuursafpraak voor het Papiaments op Bonaire

ENTIDAT PÚBLIKO
BONEIRU

OPENBAAR LICHAAM
BONAIRE

Akuerdo intergubernamental pa idioma papiamentu na Boneiru

Partidonan,

Minister di Asuntunan Interno i Relashon den Reino, señora K.H. Ollongren aktuando komo órgano di gobernashon despues di aki yamá: Minister di BZK;

|

Minister di Enseñansa, Kultura i Siensia, señora I.K. van Engelshoven, aktuando komo órgano di gobernashon, despues di aki yamá: Minister di OCW;

|

Minister di Enseñansa Básiko i Sekundario i Media, señor A. Slob, aktuando komo órgano di gobernashon, despues di aki yamá: Minister di BVOM;

|

Sekretario di Estado di Asuntunan Interior i Relashon den Reino, señor R.W. Knops, aktuando komo órgano di gobernashon, despues di esaki yamá: Sekretario di Estado di BZK;

|

Entidat Públiko Boneiru, representá aki pa [nòmber], [funshon], i despues di aki yamá: OLB;

despues di aki ta yama tur huntu: e partidonan;

Ta konsiderá lo siguiente,

- ku e partidonan ta realisá ku papiamentu komo idioma original di Boneiru ta bou di preshon kresiente di otro idioma i ku esaki a lo largu por kondusí na un debilitashon indeseabel di e idioma;
- ku ta deseabel pa garantisá e posishon di papiamentu na Boneiru, pa e idioma ta protehá pa generashon di papiadó aktual i den futuro;
- ku e partidonan ta konsiente di e interes di papiamentu, a lo ménos komo ekspreshon di identidat i kultura di e papiadónan di e idioma;

Bestuursafspraken voor het Papiaments op Bonaire

Partijen,

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mevrouw K.H. Ollongren, handelende als bestuursorgaan hierna te noemen: de minister van BZK;

En

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mevrouw I.K. van Engelshoven, handelende als bestuursorgaan, hierna te noemen: de minister van OCW;

En

De minister voor Basis- en Voorgezet Onderwijs en Media, de heer A. Slob, handelende als bestuursorgaan, hierna te noemen: de minister voor BVOM;

En

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de heer R. W. Knops, handelende als bestuursorgaan, hierna te noemen: de staatssecretaris van BZK;

En

Het openbaar lichaam Bonaire, te dezen vertegenwoordigd door [naam], [functie], en hierna te noemen: het OLB;

hierna gezamenlijk te noemen: partijen;

Overwogen het volgende,

- dat partijen beseffen dat het Papiaments als oorspronkelijke taal op Bonaire onder toenemende druk staat van andere talen en dat dit op den duur tot een ongewenste verzwakking van de taal kan leiden;
- dat het gewenst is om de positie van het Papiaments op Bonaire te borgen, zodat de taal beschermd wordt voor huidige en toekomstige generaties sprekers;
- dat partijen zich bewust zijn van het belang van het Papiaments, tenminste als uitdrukking van de identiteit en de cultuur van sprekers van de taal;

- ku e partidonan ta konsiderá komo deseabel pa eksplísitamente ekspresá un vishon komun manera a deskribí den e akuerdo intergubernamental aki for di gobièrnu riba e posishon, balor i protekshon i promoshon di papiamentu na Boneiru;
- ku OLB den relashon ku papiamentu na Boneiru ta e nivel di gobernashon ku tin e promé responsabilidat pa e maneho rònt di papiamentu i ku Minister di BZK, Minister di OCW, Minister di BVOM i Sekretario di Estado di BZK, tin un papel komplementario kaminda e kompetensianan di OLB ta terminá;
- ku papiamentu:
  - ta histórikamente liá na Boneiru i ku ta us é algun siglo kaba;
  - ta e idioma materno di, i ta papiá pa, mayoria di pueblo di Boneiru;
  - ta di importansia esensial pa e eksperensia i promoshon di propio identidat pa esnan ku ta papia e idioma na Boneiru;
  - ta toka tur área prinsipal di bida diario na Boneiru;
- ku uso di papiamentu na Boneiru ya ta registrá na diferente lugá den e legislashon i regulashon, esta:
  - ku papiamentu ta pèrmití den e komunikashon riba nivel ehekutivo na Boneiru, konforme e artíkulonon qb te ku 4j di e Invoeringswet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba;
  - ku e gezaghèber, diputadonan, miembronan di Konseho Insular, e defensor di pueblo konhunto i miembronan di e kontraloria konhunto na Boneiru por huramentá na papiamentu tambe;
  - ku papiamentu, banda di hulandes i ingles, ta un di e idiomanan ofisial di Korte i Korte di Promé Instansia di Boneiru, Sint Eustatius i Saba, konforme Artíkulo 9 di Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie;
  - ku papiamentu ta un materia obligatorio den enseñansa primario na Boneiru konforme artíkulo 11, promé insiso, parti c di e Wet primair onderwijs BES;
  - ku na Boneiru ta duna enseñansa primario na hulandes i papiamentu, konforme artíkulo 11, insiso 7 di e Wet primair onderwijs BES;
  - ku enseñansa sekundario, poniendo atenshon na e Wet voortgezet onderwijs BES e parti liber por kontené papiamentu²;
  - ku den e enseñansa di formashon profeshonal riba nivel di MBO 1 i 2 ta eksistí e posibilidat di usa papiamentu komo lenga ofisial, konforme artíkulo 7.1.1., insiso 2 di e Wet educatie en beroepsonderwijs BES i ku tambe por ofresé papiamentu komo parti opshonal;
- ku Konseho Insular den un moshon a ekspresá e deseo pa mira papiamentu protehá bou di parti III di e Pakto Oropeo pa idioma regional òf idioma di minoria³;
- dat partijen het wenselijk achten om expliciet uitdrukking te geven aan een gemeenschappelijke visie zoals beschreven in deze bestuursafpraak vanuit de overheid op de positie, waarde en bescherming en bevordering van het Papiaments op Bonaire;
- dat het OLB met betrekking tot het Papiaments op Bonaire de eerstverantwoordelijke bestuurslaag is voor het beleid rondom het Papiaments en de minister van BZK, de minister van OCW, de minister voor BVOM en de staatssecretaris van BZK, een complementaire rol vervullen daar waar de bevoegdheden van het OLB eindigen;
- dat het Papiaments:
  - historisch verbonden is aan Bonaire en al enkele eeuwen in gebruik is;
  - de moedertaal is van, en gesproken wordt door, de meerderheid van de bevolking van Bonaire;
  - van wezenlijk belang is voor de beleving en het uitdragen van de eigen identiteit van de sprekers van de taal op Bonaire;
  - alle domeinen van het dagelijks leven op Bonaire raakt;
- dat het gebruik van het Papiaments op Bonaire al op verschillende plekken in de wet- en regelgeving is vastgelegd, namelijk:
  - dat het Papiaments in het bestuurlijk verkeer op Bonaire is toegestaan, conform artikelen qb tot en met 4j van de Invoeringswet openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba;
  - dat de gezaghebber, gedeputeerden, leden van de eilandraad, de gezamenlijke ombudsman en leden van de gezamenlijke rekenkamer op Bonaire de eed ook in het Papiaments kunnen afleggen¹;
  - dat het Papiaments, naast het Nederlands en Engels, een van de voertalen is van het Hof en het Gerecht in eerste aanleg van Bonaire, Sint-Eustatius en Saba, conform Artikel 9 van de Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie;
  - dat het Papiaments een verplicht vak is in het primair onderwijs op Bonaire, conform artikel 11, eerste lid, onderdeel c van de Wet primair onderwijs BES;
  - dat het primair onderwijs op Bonaire wordt gegeven in het Nederlands en Papiaments, conform artikel 11, zevende lid van de Wet primair onderwijs BES;
  - dat het voortgezet onderwijs, gelet op de Wet voortgezet onderwijs BES, het vrije deel Papiaments kan bevatten²;
  - dat in het beroepsonderwijs op mbo-niveaus 1 en 2 de mogelijkheid bestaat Papiaments als voertaal te gebruiken, conform artikel 7.1.1, tweede lid van de Wet educatie en beroepsonderwijs BES en dat tevens Papiaments als keuzedeel kan worden aangeboden;
- dat de eilandsraad in een motie de wens kenbaar heeft gemaakt om het Papiaments beschermd te zien onder deel III van het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden³;

1 Artíkulo 15 insiso 2, artíkulo 47 insiso 2, artíkulo 77 insiso 2, artíkulo 100 insiso 2, artíkulo 111 insiso 2 di e Wet openbare lichamen Bonaire.

2 Artíkulo 16 insiso 7 i artíkulo 29 insiso 7c di e Wet voortgezet onderwijs BES i artíkulo 20 i artíkulo 21 di Inrichtingsbesluit BES.

3 Moshon di Konseho Insular di Boneiru di 22 di desèmber 2009.

1 Artikel 15 lid 2, artikel 47 lid 2, artikel 77 lid 2, artikel 100 lid 2 en artikel 111 lid 2 van de Wet openbare lichamen Bonaire.

2 Artikel 16 lid 7 en artikel 29 lid 7c van de Wet voortgezet onderwijs BES en artikel 20 en artikel 21 van het Inrichtingsbesluit BES.

3 Motie van de Eilandsraad van Bonaire van 22 december 2009.

- ku partidonan ta inisiá un posibel ruta pa rekonosementu di papiamentu bou di e Pakto Oropeo pa idioma regional òf idioma di minoria;
- ku ta importante pa stimulá papiamentu i e posibilidatnan pa usé i reforsé, pa asina protehá papiamentu pa e generashonnan di usadó aktual i den futuro;
- ku e partidonan ta konsiente ku un ke otro ta tuma lugá den un práktika diario multilingual di papiamentu, hulandes komo idioma straño den e área karibense Nederlands als Vreemde Taal in het Caribisch gebied, spañó i ingles;
- ku e Entidad Públiko Boneiru a introdusí ordenansa enkuanto e manera di skibi i uso di papiamentu den komunikashon gubernamental⁴;
- ku e ministerionan involví ya kaba ta hasi esfuerso pa laga ámtenar ku ta manda afó siña papiamentu.

Ta palabrá lo siguiente:

Artíkulo 1

1. Papiamentu ta un idioma kompletu i independiente na Boneiru, banda di entre otro hulandes, spañó i ingles.
2. E akuerdo intergubernamental tin komo meta pa protehá i promové papiamentu, i pa sigui sigurá e posishon di e idioma den e legislashon i regulashon ku ta eksistí kaba.

Artíkulo 2

1. E partidonan ta hasi esfuerso i ta koperá pa sigui sigurá e posishon di papiamentu na Boneiru, pa mantené e idioma, promové i stimulá su uso. E punto di salida den esaki ta pa na un manera pragmátiko mira kiko e idioma tin mester.
2. Den artíkulo 3 ta elaborá mas aleu tokante e esfuersonan i koperashon indiká den e promé insiso. Ademas den konsenso ta elaborá mas aleu tokante e esfuersonan i koperashon indiká den e promé insiso den palabrashonnan di kontenido i palabrashonnan di proseso tokante entre otro informá otro aktivamente i komunikashon. E palabrashonnan aki mester ta adekuá den e konteksto legal lokal, regional i nashonal i nan mester ta di akuerdo ku e akuerdo intergubernamental pa papiamentu na Boneiru.
3. OLB ta tuma e inisiativa i ta organisá e hasimentu di e palabrashonnan aki. Pa sobrá e partidonan huntu ta kuida e palabrashonnan intenshoná den e di dos insiso.

⁴ Ordenansa di 14 di febrüari 2013 number 1 pa establese e manera di skibi papiamentu na e Entidad Públiko Boneiru (Ordenansa di manera di skibi papiamentu); i Ordenansa di 14 di febrüari 2013 number 2 pa establese hulandes i papiamentu den e komunikashon gubernamental (Ordenansa idiomaan di komunikashon gubernamental).

- dat partijen een mogelijke route naar erkenning van het Papiaments onder het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden inzetten;
- dat het van belang is het Papiaments en de gebruiksmogelijkheden ervan te stimuleren en te versterken, zodat het Papiaments beschermd wordt voor huidige en toekomstige generaties gebruikers;
- dat partijen zich ervan bewust zijn dat een en ander plaats vindt binnen een meertalige dagelijkse praktijk van Papiaments, Nederlands als Vreemde Taal in het Caribisch gebied, Spaans en Engels;
- dat het openbaar lichaam Bonaire verordeningen heeft ingevoerd ten aanzien van de schrijfwijze en gebruik van het Papiaments in het openbaar verkeer⁴;
- dat betrokken ministeries zich nu al inspannen om uitgezonden ambtenaren het Papiaments te doen leren.

Spreken het volgende af:

Artikel 1

1. Het Papiaments is een volwaardige en zelfstandige taal op Bonaire, naast onder meer het Nederlands, Spaans en Engels.
2. De bestuursafpraak heeft tot doel het Papiaments te beschermen en te bevorderen en de positie van de taal, binnen de al bestaande wet- en regelgeving, verder te borgen.

Artikel 2

1. Partijen spannen zich in en werken samen om de positie van het Papiaments op Bonaire verder te borgen, de taal te behouden, en het gebruik ervan te bevorderen en te stimuleren. Uitgangspunt is hierbij op pragmatische wijze te kijken naar wat de taal nodig heeft.
2. De in het eerste lid bedoelde inspanningen en samenwerking worden in artikel 3 nader uitgewerkt. Voorts worden de in het eerste lid bedoelde inspanningen en samenwerking in consensus nader uitgewerkt in inhoudelijke afspraken en procesafspraken over onder andere elkaar actief informeren en communicatie. Deze afspraken moeten passend zijn in de lokale, regionale en landelijke wettelijke context en moeten de bestuursafpraak voor het Papiaments op Bonaire onderschrijven.
3. Het OLB neemt het initiatief en organiseert het maken van deze afspraken. Voor het overige dragen partijen gezamenlijk zorg voor de in het tweede lid bedoelde afspraken.

⁴ Verordening van 14 februari 2013 no.1 tot het vaststellen van de schrijfwijze van het Papiaments in het openbaar lichaam Bonaire (Verordening schrijfwijze Papiaments); en Verordening van 14 februari 2013 no.2 tot het vaststellen van het Nederlands en het Papiamentu in het bestuurlijk verkeer (Verordening talen bestuurlijk verkeer).

Artíkulo 3

1. Partidonan ta hasi esfuerso pa kapasidá dosentenan di papiamentu na Boneiru den enseñansa primario, sekundario i MBO mas mihó posibel pa organisá nan lèsnan di forma optimal.
2. Partidonan tin e ambishon pa entrante aña 2030 na Boneiru no tin analfabeto di papiamentu ta kaba skol.
3. Partidonan tin e ambishon pa entrante 2025 a registrá e nivel di papiamentu di tur dosente di papiamentu na Boneiru, i ku ta krea sufisiente posibilidat pa kita eventual hiato.
4. Partidonan tin e ambishon di lanta un ret di dosente di papiamentu i fasilidat esaki.
5. Partidonan ta investigá e posibilidat pa lanta un organisashon konhunto ku ta empenhá pa e kalidat di e idioma i kultura relashoná na papiamentu. Pa esaki e partidonan ta buska kontakto tambe ku pais Aruba i Kòrsou.
6. Partidonan ta hasi esfuerso pa, den e obligashon ku a pone den artíkulo 11 Desishon di Posishon Hudisial ámtenarnan BES pa siña papiamentu, duna esaki forma mas aleu pa ámtenar na Boneiru.
7. E partidonan tin e intension pa duna un kontribushon finansiero na fabor di e palabrashonnan manera deskribí den e artíkulo aki. E partidonan konhuntamente ta investigá haltura i e manera di e kontribushon finansiero nesario.

Artíkulo 4

1. No por fòrsa e akuerdo intergubernamental aki hurídikamente.
2. E akuerdo intergubernamental aki ta drenta na vigor entrante e dia despues di firmamentu pa tur partido i ta entabl'é pa un tempu indefiní.
3. Minister di BZK ta publiká e teksto di e akuerdo di gobernashon na hulandes i papiamentu den un solo desishon publiká den Staatscourant. OLB ta pèrkurá pa publikashon den e Afkondigingsblad Boneiru.

Artíkulo 5

1. Partidonan anualmente ta pone Tweede Kamer i Konseho Insular di Boneiru na altura di e desaroyo rònt di e akuerdo intergubernamental.
2. Tokante e esfuersonan i palabrashonnan menshoná den e akuerdo intergubernamental aki, por lo ménos un bia pa aña ta tene deliberashon gubernamental.
3. Minimal dos bia pa aña un deliberashon atministrativo ta tuma lugá. Durante e deliberashon atministrativo aki en todo kaso lo plantia:
  - a. E preparashon di e deliberashon gubernamental ku a menta den e di dos insiso;
  - b. E preparashon di e informashon di Tweede Kamer i Konseho Insular di Boneiru;
  - c. E kontinuashon di e akuerdo intergubernamental aki.

Artikel 3

1. Partijen spannen zich in om leraren Papiaments op Bonaire in het primair-, voortgezet- en middelbaar beroepsonderwijs zo goed mogelijk in staat te stellen hun lessen optimaal in te richten.
2. Partijen hebben de ambitie dat er op Bonaire per 2030 geen analfabeten Papiaments van school afkomen.
3. Partijen hebben de ambitie dat van alle leerkrachten Papiaments op Bonaire per 2025 het niveau Papiaments in kaart is gebracht, en voldoende mogelijkheden worden geschapen om eventuele hiaten weg te werken.
4. Partijen hebben de ambitie een netwerk van docenten Papiaments op te richten en te faciliteren.
5. Partijen gaan de mogelijkheden na voor de oprichting van een gezamenlijke organisatie die zich inzet voor de kwaliteit van de taal en cultuur verbonden aan het Papiaments. Hiervoor wordt door de partijen ook contact gezocht met de landen Aruba en Curaçao.
6. Partijen spannen zich in om de in art. 11 Rechtspositiebesluit ambtenaren BES neergelegde verplichting tot het leren van Papiaments verder vorm te geven voor ambtenaren op Bonaire.
7. De partijen hebben het voornemen een financiële bijdrage te verlenen ten behoeve van de afspraken zoals beschreven in dit artikel. De partijen onderzoeken gezamenlijk de hoogte en wijze van de benodigde financiële bijdrage.

Artikel 4

1. Deze bestuursafpraak is niet in rechte afdwingbaar.
2. Deze bestuursafpraak treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening door alle partijen en wordt voor onbepaalde tijd aangegaan.
3. De tekst van de bestuursafpraak wordt door de minister van BZK in het Nederlands en het Papiaments in één besluit gepubliceerd in de Staatscourant. Het OLB draagt zorg voor publicatie in het afkondigingsblad Bonaire.

Artikel 5

1. Partijen stellen de Tweede Kamer en de eilandsraad van Bonaire jaarlijks op de hoogte van de stand van zaken rondom de bestuursafpraak.
2. Over de in deze bestuursafpraak genoemde inspanningen en afspraken, wordt ten minste eenmaal per jaar bestuurlijk overleg gevoerd.
3. Er vindt minimaal tweemaal per jaar een ambtelijk overleg plaats. Tijdens dit ambtelijk overleg komt in ieder geval aan de orde:
  - a. De voorbereiding van het in het tweede lid genoemde bestuurlijk overleg;
  - b. De voorbereiding van het informeren van de Tweede Kamer en de Eilandsraad van Bonaire;
  - c. De voortgang van deze bestuursafpraak.

Artíkulo 6

1. Kada partido por kanselá e akuerdo intergubernamental teniendo kuenta ku un término di kanselashon di seis luna, despues di deliberashon, por eskrito.
2. Ora un partido kanselá e akuerdo intergubernamental, e sobrá partidonan durante e deliberashon gubernamental segun artíkulo 5, promé insiso, ta deliberá tokante e situashon ku a surgi e momento ei i e konsekuenshanan di esaki pa e akuerdo intergubernamental.
3. Den kaso di terminashon di e akuerdo intergubernamental pa medio di kanselashon niun di e partidonan no ta debe un otro partido.

Artíkulo 7

Riba e akuerdo intergubernamental aki solamente derecho hulandes ta aplikabel.

Asina a kumbiní i firmá na duplikado,

Kralendijk,

Drs. K.H. Ollongren
Minister di Asuntunan Interno i Relashon den Reino
Tambe na nòmber di e Minister di Enseñansa, Kultura i Siensia
I e Minister di Enseñansa Básiko i Sekundario i Media
I e Sekretario di Estado di Asuntunan Interior i Relashon den Reino

Na nòmber di Entidat Públiko Boneiru
Diputado Den Heyer

Artikel 6

1. Elke partij kan de bestuursafpraak met inachtneming van een opzegtermijn van zes maanden, na overleg, schriftelijk opzeggen.
2. Wanneer een partij de bestuursafpraak opzegt, plegen overige partijen tijdens het bestuurlijk overleg als bedoeld in artikel 5, eerste lid, overleg over de dan ontstane situatie en de gevolgen daarvan voor de bestuursafpraak.
3. Ingeval van beëindiging van de bestuursafpraak krachtens opzegging is geen van de partijen jegens een andere partij schadeplichtig.

Artikel 7

Op deze bestuursafpraak is uitsluitend Nederlands recht van toepassing.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend,

Den Haag,

Drs. K.H. Ollongren
Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
mede namens de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media
en de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Namens het Openbaar Lichaam Bonaire
Gedeputeerde Den Heyer

Splikashon

Introdukshon

Un protekshon eksplísito di papiamentu tin komo meta importante pa ekspresá ku gobièrnu ke protehá papiamentu na Boneiru i ke sigurá i promové e posishon di e idioma mas aleu pa generashon di usadó aktual i den futuro. E akuerdo intergubernamental ta komplementario na legislashon i regulashon eksistente kaba den relashon ku e uso di papiamentu na Boneiru. Ta importante ku ta usa komo punto di salida ku partidonan den konsenso ta determiná kiko e konsekuenshanan lo mester tabata di e akuerdo intergubernamental, pa papiamentu na Boneiru. E akuerdo intergubernamental no ta dirigí riba realisashon di obligashon nobo sino riba protekshon i promoshon di papiamentu na Boneiru i pa sigurá e posishon di e idioma den e legislashon i regulashon aktual. E Pakto Oropo pa idioma regional i idioma di minoria, realisá riba 5 di novèmber 1992 na Straatsburg, ta na vigor solamente pa Hulanda⁵. Den e ‘instrument of acceptance’, ku a entregá riba 2 di mei 1996, Reino Hulandes a aseptá e Pakto pa e Reino na Oropa⁶. Banda di e akuerdo intergubernamental aki, ku bista riba rekonosementu di papiamentu bou di e Pakto Oropo, ta investigá un posibel ruta di ekspanshon di e alkansé di e Pakto Oropo pa Boneiru.

Fondo

Fundashon SPLIKA i fundashon Akademia Papiamentu e último desenionan a empeñá pa papiamentu. Serka e gobièrnunan nashonal envolví i e Entidad Públiko Boneiru tin base di sosten pa redaktá i firma un akuerdo di gobernashon enkuanto e protekshon, promoshon i rekonosementu di papiamentu na Boneiru. E Ministernan di BZK, OCW, BVOM i e Sekretario di Estado di BZK ta realisá ku papiamentu na Boneiru ta bou di preshon kresiente di otro idioma i ku a lo largu esaki por kondusí na un debilitashon no deseá di e idioma. P’esei ta deseabel pa sigurá e posishon di papiamentu na Boneiru, pa protehá e idioma pa usadó awor i den futuro. E Ministernan i e Sekretario di Estado ta konsiente di e importansha di papiamentu a lo ménos komo ekspreshon di e identidat i kultura di e papiadónan i usadónan di e idioma.

Legislashon i regulashon eksistente relatá na uso di papiamentu

E akuerdonan intergubernamental pa papiamentu na Boneiru tin komo meta pa protehá i promové papiamentu i sigurá e posishon di e idioma mas aleu den e legislashon i regulashon eksistente kaba. Legislashon i regulashon eksistente ta hasi uso di papiamentu den sierto sirkunstansia posibel kaba.

Toelichting

Inleiding

Een expliciete bescherming van het Papiaments heeft als belangrijk doel om tot uitdrukking te brengen dat de overheid het Papiaments op Bonaire wil beschermen en de positie van de taal verder wil borgen en bevorderen voor huidige en toekomstige generaties gebruikers. De bestuursafpraak is complementair aan al bestaande wet- en regelgeving met betrekking tot het gebruik van het Papiaments op Bonaire. Van belang is dat als uitgangspunt wordt gehanteerd dat partijen in consensus bepalen wat de gevolgen zouden moeten zijn van de bestuursafpraak, voor het Papiaments op Bonaire. De bestuursafpraak is niet gericht op de totstandkoming van nieuwe verplichtingen maar op het beschermen en bevorderen van het Papiaments op Bonaire en het borgen van de positie van de taal binnen de huidige wet- en regelgeving. Het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden, tot stand gekomen op 5 november 1992 te Straatsburg, geldt uitsluitend voor Nederland⁵. In de ‘instrument of acceptance’, ingediend op 2 mei 1996, heeft het Koninkrijk der Nederlanden het Handvest aanvaard voor het Koninkrijk in Europa⁶. Naast deze bestuursafpraak wordt, met het oog op erkenning van het Papiaments onder het Europees Handvest, een mogelijke route van een uitbreiding van de reikwijdte van het Europees Handvest naar Bonaire onderzocht.

Achtergrond

Stichting SPLIKA en stichting Akademia Papiamentu hebben zich in de afgelopen decennia sterk gemaakt voor het Papiaments. Bij de betrokken nationale overheden en het openbaar lichaam Bonaire bestaat draagvlak om een bestuursafpraak op te stellen en te ondertekenen inzake de bescherming, bevordering en erkenning van het Papiaments op Bonaire. De ministers van BZK, OCW, BVOM en de staatssecretaris van BZK beseffen dat het Papiaments op Bonaire onder toenemende druk staat van andere talen en dat dit op den duur tot een ongewenste verzwakking van de taal kan leiden. Het is derhalve gewenst de positie van het Papiaments op Bonaire te borgen, zodat de taal beschermd wordt voor huidige en toekomstige generaties gebruikers. De ministers en staatssecretaris zijn zich bewust van het belang van het Papiaments tenminste als uitdrukking van de identiteit en de cultuur van de sprekers en gebruikers van de taal.

Bestaande wet- en regelgeving met betrekking tot het gebruik van het Papiaments

De bestuursafspraken voor het Papiaments op Bonaire hebben ten doel het Papiaments te beschermen en te bevorderen en de positie van de taal binnen de al bestaande wet- en regelgeving verder te borgen. Bestaande wet- en regelgeving maakt het gebruik van het Papiaments in bepaalde omstandigheden al mogelijk.

⁵ Staatsblad 1996, 136; Tractatenblad 1998 nr. 20, Paragraf G

⁶ Reservations and Declarations for Treaty No.148 - European Charter for Regional or Minority Languages. Status as of 19/01/2021 (Reservashon i Deklarashon di Tratado Nr. 148 - Pakto Oropo pa idioma regional i idioma di minoria. Státus for di 19.01/2021)

⁵ Staatsblad 1996, 136; Tractatenblad 1998 nr. 20, Paragraaf G

⁶ Reservations and Declarations for Treaty No.148 - European Charter for Regional or Minority Languages. Status as of 19/01/2021

Enseñansa

Enseñansa primario

- Ta pèrmití pa usa papiamentu komo idioma di instrukshon den enseñansa primario. Ta na e skolnan mes pa hasi uso di e posibilidat aki.
- Papiamentu ta forma parti di e metanan nùkleo di Enseñansa Primario⁷. Den e metanan nùkleo a inkorporá tambe ku alumnonan ta siña tokante personanan histórikamente importante i evento di historia di Hulanda Karibense.

Enseñansa sekundario

- Den e lei enseñansa sekundario BES i e dekreto di instalashon korespondiente ta posibel pa skohe papiamentu komo materia den e parti liber di e profil. e

Enseñansa sekundario vokashonal

- E lei di enseñansa i formashon profeshonal BES, artíkulo 7.11 ta stipulá ku enseñansa i eksámennan ta tuma lugá na Hulandes. Sinembargo e di dos paragraf di e mes un artíkulo ta indiká ku outoridat kompetente por desviá for di esaki pa asina e promé dos nivelnan di enseñansa MBO por haña lès i hasi eksámen na papiamentu.
- Además e studiante mester tuma un seri di komponente opshonal dentro di e programa di MBO. A determiná un parti opshonal di papiamentu ku outoridat kompetente por ofresé komo parti di e vários direkshonnan di MBO.

Hurisdikshon

E Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie ta bisa ku e idiomaan ofisial na Korte i Kortenan di Promé Instansia ta ingles, hulandes i papiamentu. Mirando e posishon konstitushonal di e hurisdikshon no por inkorporá palabrashon tokante papiamentu den e hurisdikshon den e akuerdo di gobernashon aki.

Komunikashon gubernamental

E Invoeringswet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba ta hasi uso di papiamentu den e komunikashon gubernamental, bou di kondishon, posibel den sentido amplio.

Kultura

OLB ta responsabel pa e ehekushon di e maneho di kultura. Gobièrnu Sentral no tin influensia direkto riba e kontenido i ehekushon di maneho den e área di kultura. Pues kada ken ta liber pa komuniká na papiamentu tokante i durante aktividat kultural. Gobièrnu Sentral por duna sosten den e maneho di kultura, si OLB i/of partido na Boneiru pidi esaki.

Onderwijs

Primair onderwijs

- Het is toegestaan het Papiaments te gebruiken als instructietaal binnen het primair onderwijs. Het is aan scholen zelf om van deze mogelijkheid gebruik te maken.
- Het Papiaments maakt onderdeel uit van de kerndoelen voor het Primair Onderwijs⁷. In deze kerndoelen is ook opgenomen dat leerlingen leren over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de geschiedenis van Caribisch Nederland.

Voortgezet onderwijs

- In de wet op het voortgezet onderwijs BES en de daarbij behorende Inrichtingsbesluit BES is het mogelijk om het vak Papiaments in het vrije deel van een profiel te kiezen.

Middelbaar beroepsonderwijs

- De Wet educatie en beroepsonderwijs BES, artikel 7.1.1 bepaalt dat het onderwijs wordt gegeven en examens worden afgenomen in de Nederlandse taal. In het tweede lid van ditzelfde artikel wordt echter aangegeven dat het bevoegd gezag hiervan af kan wijken in zoverre dat de eerste twee niveaus van het mbo onderwijs ook gegeven en de examens ook afgenomen mogen worden in het Papiaments.
- Daarnaast is het zo dat binnen een mbo- opleiding studenten een aantal keuzedelen dienen te doen. Er is een keuzedeel Papiaments vastgesteld dat het bevoegd gezag kan aanbieden als onderdeel van de diverse mbo-opleidingen.

Rechtspraak

De Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie stelt dat de voertalen bij het Hof en de Gerechten in de eerste aanleg Engels, Nederlands en Papiaments zijn. Gelet op de staatsrechtelijke positie van de rechtspraak kunnen er geen afspraken aangaande het Papiaments in de rechtspraak worden opgenomen in deze bestuursafpraak.

Bestuurlijk verkeer

De Invoeringswet openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba maakt het gebruik van het Papiaments in het bestuurlijk verkeer, onder voorwaarden, in brede zin mogelijk.

Cultuur

Het OLB is verantwoordelijk voor de uitvoering van het cultuurbeleid. De Rijksoverheid oefent geen directe invloed uit op de inhoud en uitvoering van beleid op het gebied van cultuur. Het staat eenieder dan ook vrij om in het Papiaments te communiceren over en tijdens culturele activiteiten. De Rijksoverheid kan ondersteuning bieden bij cultuurbeleid, indien hiertoe verzocht wordt door het OLB en/of partijen op Bonaire.

⁷ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0029600/2012-12-01>

⁷ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0029600/2012-12-01>

Palabrashonnan

E partidonan konhuntamente ta di akuerdo ku ta deseabel pa protehá papiamentu. E partidonan huntu ke hunga un papel konstruktivo den e previshon di nesidatnan ku ta surpasá e maneho lokal, pero ku sí ta komplementario na esaki i ta konsiderá komo nesario pa protekshon di papiamentu. E protekshon i rekonosementu di papiamentu ta komplementario na e legislashon i regulashon eksistente pa papiamentu na Boneiru i no ta remplasá esaki.

Aklarashon serka Artíkulo 3

Pa duna enseñansa kualitativamente ekselente pa e materia papiamentu dosentenan mester di instrumentu kualitativamente ekselente. Pa motibu di e grupo meta chikí ku ta papia papiamentu pa partidonan riba merkado hopi bia no ta finansieramente alkansabel pa desaroyá un instrumentario pa sostené papiamentu den enseñansa. Pa e motibu aki presedente na e estableimentu di e akuerdo di gobernashon aki Ministerio di OCW a start diferente trayekto ku e meta pa kapasidá dosentenan di papiamentu pa ekipá nan lesnan.

E ora ei ta trata di e siguiente trayektonan:

- *Método di les di papiamentu*: Minister di Enseñansa Básiko i Sekundario ta pèrkurá pa komplementashon di e metodonan Salto i Fiesta di Idioma, pa asina den kada klas di enseñansa básiko tin un método di papiamentu disponibel.
- *Kuadro di referensia i trayekto di siñamentu di papiamentu*: Pa por sigui e progreso di e alumnonan den e área di papiamentu ophetivamente e Minister di Enseñansa Básiko i Sekundario a pidi Fundashon pa Desaroyó di Plan di Siña (SLO, Stichting Leerplanontwikkeling) pa desaroyá un kuadro di referensia i un trayekto di siñamentu papiamentu.
- *Prueba normá di kontinuashon di papiamentu*: Ofisina di ICE a haña òrdu di Minister di Enseñansa Básiko i Sekundario pa entre otro desaroyá prueba normá di papiamentu pa enseñansa di fundeshi na Boneiru, ku kua por reuní i klasifiká ophetivamente e desaroyó di alumno den e área di skucha, lesa, papia i skibi papiamentu.
- *Ret papiamentu*: E meta di e ret ta pa interkambiá eksperensia tokante dunamentu di les na i di papiamentu. Minister di Enseñansa Básiko i Sekundario i Media por apelá na e ret ora e tin pregunta tokante e sosten di papiamentu den enseñansa. Ta aspirá pa laga e ret pasa ofer pa un grupo di trabou di e Konsulta di Kuater Pais.

Periodo di balides i kanselashon

Partidonan ta sera e akuerdo intergubernamental pa un tempu indefiní. Kada partido por kanselá e akuerdo intergubernamental por eskrito ku un término di kanselashon di seis luna, si a okurí un kambio di sirkunstansia di un manera ku rasonablemente e akuerdo intergubernamental aki mester terminá riba término kòrtiku.

Afspraken

De partijen onderschrijven gezamenlijk de wenselijkheid van het beschermen van het Papiaments. De partijen willen samen een constructieve rol spelen bij het voorzien in behoeften die het plaatselijke beleid overstijgen, maar die daaraan wel complementair zijn en als nodig worden beschouwd voor de bescherming van het Papiaments. De nationale bescherming en erkenning van het Papiaments is complementair aan de bestaande wet- en regelgeving voor het Papiaments op Bonaire en vervangt deze niet.

Toelichting bij Artikel 3

Om kwalitatief hoogwaardig onderwijs te geven voor het vak Papiaments hebben leerkrachten kwalitatief hoogwaardige instrumenten nodig. Vanwege de kleine doelgroep die het Papiaments spreekt is het voor marktpartijen vaak financieel niet haalbaar om een instrumentarium ter ondersteuning van het Papiaments in het onderwijs te ontwikkelen. Om deze reden heeft voorafgaand aan de instelling van deze bestuursafpraak het ministerie van OCW verscheidene trajecten opgestart met als doel om leraren Papiaments in staat te stellen hun lessen in te richten. Het gaat dan om de volgende trajecten:

- *Lesmethode Papiaments*: De minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs zorgt voor aanvullingen op de methoden Salto en Fiesta di Idioma, zodat in elke klas op de basisschool een methode voor Papiaments beschikbaar is.
- *Referentiekader en leerlijn Papiaments*: Om de voortgang van de leerlingen op het gebied van Papiaments objectief te kunnen volgen heeft de minister voor Basis en Voortgezet Onderwijs Stichting Leerplanontwikkeling (SLO) gevraagd om een referentiekader en een leerlijn Papiaments te ontwikkelen.
- *Genormeerde volgoetsen Papiaments*: Bureau ICE heeft van de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs de opdracht ontvangen om o.a. genormeerde toetsen Papiaments voor het funderend onderwijs op Bonaire ontwikkelen waarmee de ontwikkeling van leerlingen op het gebied van Papiaments luisteren, lezen, spreken en schrijven objectief in kaart kan worden gebracht.
- *Netwerk Papiaments*: Het doel van het netwerk is ervaringen uit te wisselen over het lesgeven in en over het Papiaments. De minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media kan een beroep doen op het netwerk wanneer hij vraagstukken heeft over de ondersteuning van het Papiaments in het onderwijs.

Looptijd en opzegging

Partijen sluiten de bestuursafpraak voor onbepaalde tijd. Elke partij kan de bestuursafpraak met een opzegtermijn van zes maanden schriftelijk opzeggen, indien er een zodanige verandering van omstandigheden is opgetreden dat deze bestuursafpraak billijkheidshalve op korte termijn behoort te eindigen.

Dit is een uitgave van:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011 | 2500 Ea Den Haag
t 0800 646 39 51 (ma t/m vrij 9.00 – 21.00 uur)

Publicatienr. 21400724